

Julkaisuvapaa 27.2.1979 klo 14.00.

VIRTAİN KUNNALLISKODIN PALON JOHDOSTA

ASETETUN TUTKIJARYHMÄN SELOSTUS.

HELSINKI 1979

Sisäasiainministeriölle

Virtain kunnalliskodissa syttyi 23.1.1979 varhain aamulla tulipalo, jonka seurauksena kunnalliskodin puurakennus tuhoutui ja hoidettavina olevista vanhuksista 26 menetti henkensä Välittömästi ja yksi 5.2.1979.

Sisäasiainministeriö asetti, sen ohessa, että keskusrikospoliisi tutki asiaa, palo- ja pelastustoimesta annetun asetukseen 31 §:n nojalla tutkijaryhmän selvittämään Virtain kunnalliskodin paloa.

Tutkijaryhmän tuli selvityksessään kiinnittää erityistä huomiota:

- Virtain kunnalliskodin valmiuteen onnettomuustapauksissa,
- kunnalliskodin hoito- ja muun henkilöstön tehtäviin ja koulutukseen onnettomuustilanteita silmällä pitäen,
- hälytysjärjestelyihin,
- sammutus- ja pelastustoimien suorittamiseen,
- viranomaisten yhteistoimintaan sekä
- muihinkin palo- ja pelastustoimen kannalta tärkeisiin tekijöihin.

Tutkijaryhmän tuli toimittaa selvityksensä sisäasiainministeriölle 15 päivään helmikuuta 1979 mennessä.

Ryhmän puheenjohtajaksi määrättiin suunnittelija Pentti Metso sisäasiainministeriön pelastusosastolta ja jäseniksi pelastustarkastaja Pentti Haapala Hämeen lääninhallituksesta, dipl.ins. Pertti Hallio Palontorjuntaliitosta, opettaja Usko Pöyry Valtion palo-opistosta sekä komisario Erkki Katila keskusrikospoliisista.

Tutkijaryhmän toiminta on esitetty liitteessä VP 1.

Tutkijaryhmä on toiminut kiinteässä yhteistyössä keskusrikospoliisin Hämeen lääninosaston kanssa saaden keskusrikospoliisin edustajilta kaiken pyytämänsä avun. Tutkijaryhmä osaltaan pyrki auttamaan keskusrikospoliisin tutkijoita palontorjuntaan liittyvissä kysymyksissä.

Tutkijaryhmän laatimat ehdotukset vastaavanlaisten onnettomuuksien ennaltaehkäisemiseksi on esitetty kohdassa 2.

Saatuana työnsä valmiiksi tutkijaryhmä jättää täten kunnioittavasti selvityksensä sisäasiainministeriölle.

Helsingissä 15 päivänä helmikuuta 1979.

Pentti Metso

Pentti Haapala

Pertti Kallio

Erkki Katila

Usko Pöyry

SISÄLTÖ

sivu

1. TUTKIJARYHMÄN YHTEENVETO VIRTAIN KUNNALLISKODIN PALOSTA 23.1.1979	1
2. EHDOTUKSET VASTAAVANLAISTEN ONNETTOMUUKSIEN ENNALTAEHKÄISEMISEKSI HOITO- JA HUOLTOLAITOKSISSA	3
2.1. Vastuu toimenpiteistä, joilla pyritään ennalta ehkäisemään onnettomuudet	3
2.2. Sosiaalihuollon ohjeet	3
2.3. Pelastus- ja sammutustoimen suunnittelu	3
2.4. Koulutus	4
2.5. Tulen käsittely	5
2.6. Hälytystoiminta	5
2.7. Rakenteellinen suojaus	6
2.8. Aluehälytyskeskuksen toiminta	7
2.9. Yövalvonnan järjestelyt	8
2.10. Palonarat materiaalit	9
2.11. Tiedottaminen	9
3. VOIMASSA OLEVAT OHJEET JA TOIMENPITEET HUOLTOLAITOSTEN PALOTURVALLISUUDEN JÄRJESTELYISTÄ	10
3.1. Yleistä paloturvallisuutta edistävät säännökset	10
3.2. Huoltolaitosten paloturvallisuudesta annetut yleisohjeet.	11
3.3. Sisäasiainministeriön toimenpiteet	12
3.4. Lääninhuollon valvonta- ja tarkastustoiminta	13
3.5. Virtain kaupungin antamat ohjeet	13
4. VIRTAIN KUNNALLISKODIN PALANUT RAKENNUS	14
4.1. Yleistä	14
4.2. Rakenteellinen paloturvallisuus	16

5. TUTKIJARYHMÄN ONNETTOMUUDEN JOHDOSTA LAATIMAT SELVITYKSET	20
5.1. Virtain kunnalliskodin palo 23.1.1979	20
5.2. Hoitolaitoksen henkilökunnan koulutus palon varalta	20
5.3. Alkusammutusvälineet ja niiden sijoitus rakennuksessa	21
5.4. Hoidettavat ja heidän sijaintinsa palon syttyessä	21
5.5. Päivystävän ja välittömästi hälytetyn henkilökunnan toimenpiteet	22
5.6. Sammutus- ja pelastusorganisaation toiminta	26
5.7. Huolto	33
5.8. Tiedottaminen	34
5.9. Viranomaisten yhteistoiminta	36
5.10. Tulipalon rekonstruointi	38
LIITTEET ERI JULKAISUSSA (ALK S 40)	
Tutkijaryhmän toiminta	VP 1
Ohje hoito- ja huoltolaitosten pelastus- ja sammutus suunnitelman laatimiseksi	VP2
Virtain kunnalliskodissa 1.8.1966 suoritettun paloturvallisuustarkastuksen tarkastuspöytäkirja	VP 3
Pohjapiirros	VP 4
Paloilmoituslaitoksen silmukkakaavio	VP 5
Putkistokoteloiden ylimalkainen kulku	VP 6
Ilmavälit, putkikotelot, lävistyskohdat	VP 7
Asemapiirros	VP 8
Syttymispaikan sijainti	VP 9
Henkilökunnalle määrätyt tehtävät onnettomuustapausten varalta	VP 10
Alkusammutusvälineiden sijoitus	VP 11
Hoidettavien sijoitus ja onnettomuudessa menehtyneet	VP 12

Eräiden henkilöiden liikkeitä tapahtuma-aikana (a)	VP 13
hälytysilmoitus	VP 14
Eräiden henkilöiden liikkeitä tapahtuma-aikana (b)	VP 15
Eräiden henkilöiden liikkeitä tapahtuma-aikana (c)	VP 16
Apuhoitaja Jantusen kertomus	VP 17
Osasto apulainen Kukkosen kertomus	VP 18
Talonmies Pikkaraisen Kertomus	VP 19
Ruoveden aluehälytyskeskuksen viestintätekniset järjestelyt	VP 20
Hälytysilmoituksen kulku	VP 21
Muualla kuin kunnalliskodissa olleen henkilökunnan hälyttäminen	VP 22
Virtain vakinaisen palohenkilöstön koulutus	VP 23
Virtain palokunnan kalusto	VP 24
Sammutus- ja pelastustoiminta tilanne 1 a ja 1 b	VP 25
Sammutus- ja pelastustoiminta tilanne 2 a ja 2 b	VP 26
Sammutus- ja pelastustoiminta tilanne 3 a ja 3 b	VP 27
Palokuntien valmius	VP 28
Palokuntien ajoreitit	VP 29
Palopäällikkö Sorsasen kertomus	VP 30
Aluepalopäällikkö Kuurosen kertomus	VP 31
Palotarkastaja	VP 32
Palopäällikkö 1	VP 33
Palopäällikkö 2	PV 34
Nimismies ulosotto	PV 35
Sairaankuljettaja	PV 36
Terveyskeskuslääkäri	PV 37
Yhteenvedo ea-ryhmän toiminnasta	PV 38
Ea-ryhmän johtajan kertomus	PV 39

Kunnalliskodin johtajan kertomus	PV 40
Sosiaalijohtajan kertomus	PV 41
Muistio johtoryhmän 1 kokouksesta	PV 42
Muistio johtoryhmän 2 kokouksesta	PV 43
Rekonstruointia varten kunnostetut huoneet	PV 44
Rekonstruointihuoneen kalustus	PV 45
KRP:n tutkimus- ja lausuntopyyntö VTT:lle	PV 46
VTT:n tutkimusselostus	PV 47
VALOKUVAT	
Paloilmoituslaitoksen keskuskoje ovi avattuna	Kuva 1
Yleiskuva rekonstruointitilanteesta ennen sytytysvaihetta	Kuva 2
Rekonstruoitu palo, sytytyshetkestä kulunut noin 20 s	Kuva 3
Käytävän sisäkattorakennus	Kuva 4

1. TUTKIJARYHMÄN YHTEENVETO VIRTAIN KUNNALLISKODIN PALOSTA 23.1 .1979.

SAMANSA TOIMEKSIANNON MUKAISESTI TUTKIJARYHMÄ ON KIINNITTÄNYT ERITYISTÄ HUOMIOTA MM. SEURAAVIIN SEIKKOKIIN.

Kohta 1. Onnettomuuden mahdollinen syy

Tutkijaryhmä toteaa palon oletettua syttymissyitä koskevan rekonstruoinnin perusteella, että syttymisherkän materiaalin (mm. puolilakana ja akryyliverho) käyttö huoneessa, jossa asui tupakoivia vanhuksia, joiden psyykinen ja fyysinen toimintakyky oli heikentynyt, oli ehkä ratkaiseva onnettomuuteen vaikuttava tekijä. Toisaalta tutkijaryhmä korostaa, että ohjeita huoneissa käytettävistä materiaaleista ei ole annettu.

Kohta 2. Virtain kunnalliskodin henkilöstön koulutuksellinen valmius

Tutkijaryhmä toteaa, että kunnalliskodin johdolla ja henkilökunnalla ei ollut koulutuksellista valmiutta toimia sattuneessa tilanteessa. Toisaalta tutkijaryhmä korostaa, että tällä seikalla ei ollut ratkaisevaa merkitystä, koska yö-valvojana toiminut apuhoitaja johdonmukaisella ja päättävällä toiminnallaan onnistui suorittamaan tilanteen edellyttämät hälytys- ja pelastustoimenpiteet siitä huolimatta, että hän ei ollut saanut tähän koulutusta.

Kohta 3. Alkusammutusvälineet ja niiden käyttö

Tutkijaryhmä toteaa, että kunnalliskoti oli varustettu riittävällä ja tarkoituksenmukaisella alkusammutusvälineistöllä. Niitä ei kuitenkaan käytetty, koska yövalvojan havaittua palon, se oli jo niin voimakas, että sen sammuminen alkusammutusvälineillä olisi ollut epätodennäköistä.

Kohta 4. Kunnalliskodin paloilmoituslaitos

Tutkijaryhmä toteaa, että laitoksen paloilmoitusjärjestelmää on pidettävä riittävänä ja asianmukaisena. Palon alun myöhäinen havaitseminen antaa aihetta olettaa, että savuilmamaisimilla varustettu paloilmoituslaitos olisi tarkoituksenmukaisempi.

Kohta 5. Kunnalliskodin rakenteellinen paloturvallisuus

Tutkijaryhmä toteaa, että rakennuksen korjausten yhteydessä oli erityistä huomiota kiinnitetty rakenteelliseen paloturvallisuuteen. Tutkijaryhmä toteaa kuitenkin, että rakennuksessa oli sellaisia rakenteellisia heikkouksia, jotka osaltaan edesauttoivat palon nopeaa leviämistä. Rakenteellisilla seikoilla ei kuitenkaan liene ollut merkitystä palon syttymiseen.

Kohta 6. Sammutus- ja pelastusorganisaation toiminta

Tutkijaryhmä toteaa, että palon sammutus- ja pelastusorganisaation valmius oli yleisesti ottaen hyvä. Toimintaa johti alussa Virtain kaupungin palopäällikkö ja myöhemmin aluepalopäällikkö. Tilanteen edetessä katsottiin tarpeelliseksi perustaa toimintaan osallistuvien viranomaisten edustajista erityinen johtoryhmä, joka päätti tilanteen vaatimien eri toimintojen suorittamisesta. Palokuntien toiminnassa tutkijaryhmä ei ole havainnut perustavaa laatua olevia puutteita. Palokunnilla oli käytettävissään tilanteen vaatima kalusto ja henkilöstö. Puutteita havaittiin kuitenkin hälytys-, koulutus- ja tiedotustoiminnassa sekä ennako suunnittelussa.

Kohta 7. Viranomaisten yhteistoiminta

Tutkijaryhmä toteaa, että viranomaiset toimivat kiinteässä yhteistyössä. Tämä tuli korostetusti esille toimintaan osallistuneitten viranomaisten lausunnoissa.

2. EHDOTUKSET VASTAAVANLAISTEN ONNETTOMUUKSIEN ENNALTAEHKÄISEMISEKSI HOITO- JA HUOLTOLAITOKSISSA

2.1. Vastuu toimenpiteistä, joilla pyritään ennalta ehkäisemään onnettomuudet

Tutkintaryhmä esittää, että huoltolaitoksen johtajan ja eri toimihenkilöiden vastuu paloturvallisuuden ylläpitämisestä sisällytettäisiin laitoksen johtosäntöihin.

2.2. Sosiaalihuollon ohjeet

Tutkimuslausekkeen kohdan 3.2. mukaan sosiaalihuollon yleiskirje 2.8.1978 n:o A8/1978/hu "Vanhusten huolto. ja sen kehittäminen" ei sisällä lainkaan määräyksiä huoltolaitosten paloturvallisuudesta. Lisäksi tällä yleiskirjeellä kumotaan aikaisemmat paloturvallisuutta koskevat määräykset.

Tutkintaryhmä esittää, että uusi paloturvallisuutta koskeva yleisohje tulisi kiireellisesti laatia kaikkia sosiaalihuollon alaisia laitoksia varten.

2.3. Pelastus- ja sammutustoimen suunnittelu

Tutkintaryhmä pitää tärkeänä, että sosiaaliviranomaisten toimesta annetaan hoito- ja huoltolaitoksille erityinen suunnitelmamalli sammutus- ja pelastustoimen järjestelyistä huolto- ja hoitolaitoksissa.

Tutkintaryhmä on, yhdessä Suomen Palontorjuntaliiton kanssa, laatinut luonnoksen em. sammutus- ja pelastussuunnitelmasta (liite VP 2).

Suunnitelma tulisi laatia yhteistoiminnassa kunnan palo- ja pelastustoimen viranomaisten kanssa. Suunnitelma tulisi antaa tiedoksi kunnan paloviranomaisille, sosiaaliviranomaisille ja terveyskeskukselle.

2.4.

Koulutus

Tutkintaryhmä on todennut, että hoito- ja huoltolaitosten henkilöstön koulutus hälytys-, alkusammutus- ja pelastustoimintaan on eräs tärkeimmistä vahinkoja ennaltaehkäisevistä ja niiden seurausten rajoittavista tekijöistä.

Tästä syystä tutkintaryhmä pitää tärkeänä, että hoitoja muu laitoksessa työskentelevä henkilöstö perehdytetään laitoksen turvallisuusjärjestelyihin siten, että jokainen:

- osaa suorittaa tilanteen edellyttämän hälytyksen,
- tietää alkusammutusvälineiden sijainnin sekä niiden käytön,
- tuntee muut laitoksen turvallisuuteen liittyvät tekijät ja niiden edellyttämät toimenpiteet.

Tämä edellyttää, että

- kunnan sosiaali- ja paloviranomaiset ovat kiinteässä yhteistoiminnassa huolto- ja hoitolaitosten sammutus- ja pelastustoiminnan suunnitteluun ja koulutukseen liittyvissä järjestelyissä,
- yhteistoiminnan järjestelyistä tulisi em. viranomaisten laatia erityinen suunnitelma, jossa sovitaan koulutustavoista, -aikataulusta ja muista laitoksen turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä,
- laitoksen johdon tulisi nimetä kiinteistön hoito- ja huoltohenkilöstöstä tai laitoksen muusta henkilöstöstä vastuuhenkilö, jonka tehtävänä olisi valmistella ja valvoa laitoksen paloturvallisuusjärjestelyitä ,
- tehtävään nimetty henkilö tulisi kunnan paloviranomaisten toimesta kouluttaa laitoksen paloturvallisuuden edellyttämiin tehtäviin,
- tämän vastuuhenkilön tulisi huolehtia osaltaan siitä, että laitoksen henkilökunta on koulutettu laitoksen paloturvallisuus järjestelyihin,
- koulutustilanteen kontrolloimiseksi tulisi laitoksessa olla sopivalla tavalla merkittynä hoito- ja muulle henkilöstölle annettu laitosta koskeva pelastus- ja sammutuskoulutus,
- lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosaston tulisi muun hoito- ja huoltolaitoksiin kohdistuvan tarkastustoiminnan yhteydessä kiinnittää huomiota myös laitoksen paloturvallisuuteen ja sen edellyttämään koulutukseen,
- kunnan sosiaaliviranomaisten tulisi valvoa ja seurata, että hoito- ja huoltolaitoksien paloturvallisuuteen liittyvä koulutus on asianmukaisella tasolla.

2.5. Tulen käsittely

Tutkijaryhmä esittää, että avotulen käsittely hoitoja huoltolaitoksissa olisi sallittua ainoastaan henkilökunnan valvonnassa. Mikäli laitoksessa suoritetaan korjaus- ja huoltotöitä, jotka lisäävät palovaaraa, on valvontaan kiinnitettävä erityistä huomiota.

Tupakointi tulisi keskittää tarkoitukseen varattuihin tiloihin. Mikäli tupakointia ei voitaisi järjestää siihen varatuissa tiloissa hoidettavien terveydentilan tai muun syyn vuoksi tulisivat ainakin näiden hoidettavien huoneet varustaa elektronisilla palovaroittimilla, joissa on yhteenkytkentä ja hälytyksen siirtomahdollisuus, mikäli laitoksessa ei ole savuilmaisimin varustettua automaattista paloilmoituslaitosta.

2.6. Hälytystoiminta

Tutkijaryhmä esittää, että hoito- ja huoltolaitosten automaattiset paloilmoituslaitokset tulisi varustaa savuilmaisimin. Laitoksissa, joissa on keskusradio, tulisi ennalta valmistaa hälytysnauha, jolla voitaisiin

tarvittaessa välittää hälytys siihen osaan laitosta, mikä kulloinkin on tarpeen. Erityinen hälytysuunnitelma tulisi laatia hoito- ja huoltolaitoksen koko henkilökunnan hälyttämiseksi. Hälyttäminen tulisi suunnitella mahdollisimman nopeaksi ja tehokkaaksi paikallisten olosuhteiden mukaan.

2.7. Rakenteellinen suojaus

Tutkijaryhmä esittää seuraavia rakenteellisia lisätoimenpiteitä tämänlaatuisten vanhojen huoltolaitos-rakennusten paloturvallisuuden, lisäämiseksi:

- Sisäseinien ja sisäkaton suojaverhous tulisi tehdä siten, että puurakenteen ja verhoulevyn väliin ei jää ilmapölyä, tai ilmapölyä täytetään palamattomalla mineraalivillalla tiiviiksi.
- Väli- tai yläpohjan lämmöneristeen ollessa palava-aineista suojaverhouksena käytettäisiin 30-minuutin palonkestoajan antavaa suojaverhousta.
- Sähkö- ja putkiasennukset tulisi tehdä pääosin pinta-asennuksina, läpivientikohdat tulisi ympäröidä tiiviillä palamattomalla eristyksellä poistaen näiltä kohdilta palava-aineiset eristeet.
- Savu- ja ilmahormit tulisi eristää vastaavasti. Ilma-hormeina ei tulisi käyttää lohkeilevia ja murtuvia materiaaleja, vaikka ne olisivatkin palamattomia.
- Käytävän katkaisevat ovet tulisi virittää auki käyttäen magneettisalppaa, joka päästää ovet sulkeutumaan käytävään asetettujen savuilmaisimien aistiessa savua. Tavalliset B 15-luokan ovet kiinni pidettynä vaikeuttavat valvontaa ja aukkipidettynä jäävät auki jokaisen kulkijan jälkeen, vaikka yöhoitaja sulkisikin ne.
- Ullakon lämmöneristeet tulisi peittää tiiviillä vähintään B 10-luokkaisella 1/1 pinnalla, joka kestää murtumatta sijoituspaikkaansa kohdistuvat mekaaniset rasitukset.
- Majoitushuoneiden ikkunat tulisi olla sisältäpäin avattavia kiinteästi asennetulla salvalla.

2.8. Aluehälytyskeskuksen toiminta

2.8.1. Poliisipäivystys yhteistoiminta-alueella

Ruoveden yhteistoiminta-alueella on ympärivuorokautinen poliisipäivystys ainoastaan Mäntän kaupungissa. Tilanne on kuitenkin usein sellainen, että aluehälytyskeskuksessa poliisiviranomaisille tarkoitettua hätäpuhelia ei voida kytkeä Mäntän poliisipäivystykseen, koska päivystyksessä vastaa vain automaattinen puhelinvastaaaja. Tutkijaryhmä esittää, että poliisipäivystystä muutettaisiin siten, että poliisin yhteistoiminta-alueella olisi aina yksi päivystyskohde, jonne aluehälytyskeskus voi osoittaa poliisille tarkoitetut hätäpuhelut, ja josta saa tarvittaessa ohjeita poliisiviranomaisille kuuluvissa asioissa.

2.8.2. Viestiliikenteen nauhoittaminen

Ruoveden aluehälytyskeskuksessa on nauhoituslaitteet vain puhelinliikennettä varten. Tutkijaryhmä ehdottaa, että tapahtumien tarkkaa ajoittamista varten aluehälytyskeskukseen järjestettäisiin myös palokunnille menevien hälytysten sekä radioliikenteen nauhoitusmahdollisuus.

2.8.3. Sairaankuljetus

Virtain terveyskeskuksen sairaankuljetusajoneuvoa ei kutsuttu palopaikalle heti paloilmoituksen: tapahduttua. Tämä johtunee osittain siitä, että neuvottelut Virtain sairaankuljetuksen hälyttämisen siirtämiseksi aluehälytyskeskuksesta tapahtuvaksi olivat kesken.

Tutkijaryhmä ehdottaa, että kaikki hälytysalueen sairaankuljetusajoneuvot tulee voida hälyttää aluehälytyskeskuksesta. Lisäksi pitäisi kaikki sairaan-kuljetusajoneuvot varustaa palokunnan alueellisella radiokanavalla.

2.8.4. Puhelinliikenteen tukkeutuminen

Suurempien onnettomuuksien yhteydessä puhelinliikenne tukkeutuu verkkoryhmäkeskuksessa. Koska puhelinyhteyksien pakko-ottoa ei tällä hetkellä voida aluehälytyskeskuksissa toteuttaa, tutkijaryhmä esittää, että hälytyskeskusten tulisi varautua ennalta kyseessä olevan kaltaiseen tilanteeseen järjestämällä vara-yhteyksiä (puhelin- tai radioyhteyksiä) paikalliset olosuhteet huomioonottaen.

2.9. Yövalvonnan järjestelyt

Tutkijaryhmä toteaa, että yhden yöpäivystäjän toiminta ratkaisevissa palon alkuvaiheissa laitoksissa, joissa hoidettavista osa on fyysisesti tai psyykkisesti omatoimisesti poistumaan pystymättömiä, muodostuu yleensä ylivoimaiseksi. Yksin toimiva joutuu suorittamaan tarvittavat pelastus-, hälytys- ja alkusammutus toimenpiteet peräkkäin. Näiden oikea järjestys riippuu täysin syntyneestä tilanteesta. Järjestyksen arvioiminen edellyttäisi paloalan ammattikoulutusta. Kaikkien toimenpiteiden peräkkäinen suoritus myöhästyttää viimeiseksi jääviä toimenpiteitä ehkä ratkaisevasti. Täysin liikuntakyvyttömien siirto suojaan saattaa jäädä

yhdeltä henkilöltä suorittamatta. Lisäksi yöpäivystäjä voi joutua ennen palokunnan tuloa tilanteisiin, joissa ammattimiehetkin toimivat pareina. Vain paripäivystys: tai saman rakennuksen muilta osastoilta hälytysnapin painalluksella heti saatavissa oleva apu, antaa mahdollisuuden tarvittavien toimenpiteiden suoritukseen ja varmuutta yöpäivystykselle. Rakenteelliset palontorjunnan toimenpiteet, nykyistä turvallisemmat sisustus- ja vuodetekstiilit sekä henkilöstön koulutus eivät korvaa yöpäivystäjän tarvitsemaa apua.

2.10. Palonarat materiaalit

Palon rekonstruoinnissa kävi ilmi, että syttymishuoneen irtaimistolla oli palon syttymiseen ja leviämiseen ratkaiseva merkitys.

Tutkijaryhmä esittää, että nimenomaan vajaakykyisten ja tupakoivien huollettavien asuinhuoneiden irtaimisto, mm. verhot3 patjat ja muut vuodetarpeet (erikoisesti ns. poikkilakanat) tulisi valita silmällä pitäen myös niiden syttymis- ja palamisominaisuuksia.

2.11. Tiedottaminen

2.11.1 Tiedottaminen yleisölle

Tutkintaryhmä kiinnittää huomiota väestön turvallisuuteen liittyvien asioiden yleisen tiedottamisen tärkeyteen. Kunnalliskodin henkilökunnalla ei ollut tiedossa hälytyksen välittyminen Ruoveden aluehälytyskeskuksen kautta. Henkilökunta luuli, että hälytysnumerolla 005 saadaan yhteys suoraan Virtain palokuntaan. On oletettavaa, että tämä oli kuntalaisten keskuudessa yleinen käsitys. Tutkintaryhmä pitää tärkeänä, että kunnan toimesta jaetaan riittävästi tietoja ja ohjeita kuntalaisten turvallisuuteen liittyvistä asioista.

2.11.2. Onnettomuuden aikainen tiedottaminen

Virtain kunnalliskodin palo ja lähinnä uhrien suuri määrä aiheutti sen, että tiedotusvälineet tunsivat asiaa kohtaan suurta mielenkiintoa. Koska tiedotustoiminnan järjestelyjä ei oltu ennalta suunniteltu, vaikeutti tämä viranomaisten toimintaa.

Tutkijaryhmä esittää, että kunnissa tulisi suuronnettomuuksien varalta ennalta suunnitella tiedotustoiminnan järjestelyt. Tutkijaryhmä katsoo, että sisäasiainministeriön tulisi antaa kunnille asiaa koskeva yksityiskohtainen ohje.

3. VOIMASSA OLEVAT OHJEET JA TOIMENPITEET HUOLTOLAITOSTEN PALOTURVALLISUUDEN JÄRJESTELYISTÄ

3.1. Yleistä paloturvallisuutta edistävät säännökset

3.1.1. Asetus palo- ja pelastustoimesta

Asetus palo- ja pelastustoimesta (1089/75) sisältää paloturvallisuudesta mm. seuraavat määräykset: Erityiskohteiden palotarkastus on toimitettava vähintään kerran vuodessa, mutta palopäällikkö voi tarvittaessa määrätä palotarkastuksen toimitettavaksi muulloinkin (19 §).

Palotarkastuksessa on tarkastettava, että henkilö- ja paloturvallisuutta koskevia säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan (21 §).

Mikäli palotarkastuksessa havaitaan puutteita ja laiminlyöntejä, on tarkastuksesta laadittava pöytäkirja, johon on merkittävä ko. korjaustoimenpide ja sen määräaika. Jäljennös pöytäkirjasta on annettava asianomaiselle (23 §).

Palotarkastuksissa annettujen määräysten noudattamista on valvottava jälkitarkastuksilla.

Palopäällikkö voi määrätä huoltolaitoksiin tehtäväksi sammutus- ja pelastussuunnitelman. Suunnitelmissa on annettava tieto henkilökunnalle (24§).

Ullakoilla ja kellareissa ei saa säilyttää tarpeetonta syttyvää tavaraa eikä poistumisteillä ja ullakoiden ja kellareiden käytävillä mitään tavaraa (18§).

3.1.2 Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslain (229/56) 9§: ssä määritellään vastuu työturvallisuuden ylläpitämiseksi ja tehostamista työnantajan ja työntekijän yhteiseksi velvollisuudeksi.

Samoin lain 23–26 §:t sisältävät paloturvallisuuden edellyttämät toimenpiteet. Nimenomaan lain 26 §:ssä määritetään, että työntekijöille on annettava tarpeelliset ohjeet tulenkäsittelystä, tuuletuslaitteiden käyttämisestä palon sattuessa, paloilmoituksesta palokunnan hälytyttämisestä ja nopeasta poistumisesta tarvittaessa.

Edellä mainitut työturvallisuuslain säädökset mainitaan sosiaali- ja terveysministeriön kiertokirjeessä nro: 5/63 valtion ammattien tarkastajille mainittu työturvallisuuslain soveltamisohje ”Kunnallis- ja vanhainkotien eräiden huonetilojen suunnittelu ja sisustus ” on sosiaali- ja terveysministeriön toimesta tarkastettu 18.3.1968, ja on edelleen voimassa.

3.2. Huoltolaitosten paloturvallisuudesta annetut yleisohjeet

Sosiaali- ja terveysministeriö on kiertokirjeellään 23.12.1961 nro: HVO 9/1961on antanut huoltolaitosten palontorjuntaa koskevat erityisohjeensa. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö on kirjeessään 29.4.1966 (Kiertokirje HVO nro: 2/1966) erityisesti korostanut paloviranomaisten toimesta suoritettavien säännöllisten palotarkastusten

merkitystä sekä tarkastuspöytäkirjassa mahdollisesti tehtyjen huomautusten nopeata ja tinkimätöntä noudattamista. Aivan erityistä huomiota kehoitetaan kiinnittämään laitoksen hälytysjärjestelmään, pelastuslaitteisiin, palonsammutusvälineistöön ja palontorjunnan ennakkosuunnitteluun. Viimeksi mainitun kiertokirjeen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö pitää varallaoloa riittämättömänä takaamaan nopeata hälytystä ja tehokkaita toimenpiteitä tulipalotilanteessa, ja katsoo, että kunnalliskotien kaikilla osastoilla on järjestettävä säännöllinen yövalvonta.

Edellä mainitut kiertokirjeet on kuitenkin kumottu sosiaalihuollon yleiskirjeen n:o A8/1978/ku "vanhusten huolto ja sen kehittäminen" voimaan astuessa 2.8.1978. Uudessa yleiskirjeessä yövalvonta määrätään järjestettäväksi kunnalliskotien kaikki osastot käsittäväksi ja hoidettavaksi osastoapulaisten avulla, joille tulee antaa ohjausta yövalvonnan suorittamisessa. Tupakointihaittojen vähentämiseksi edellytetään, että henkilökunnalle, asukkaille ja vieraille varattaisiin tupakkahuoneita. Uusi yleiskirje ei sisällä määräyksiä huoltolaitoksen paloturvallisuuden ylläpitämisestä.

3.3. Sisäasiainministeriön toimenpiteet

Lapinlahden mielisairasosaston palo v. 1966 aiheutti mm. eduskuntakyselyn, jonka seurauksena sisäasiainministeriö päätti suorittaa tehostetun paloturvallisuustarkastuksen sosiaali- ja terveysministeriön valvontaan kuuluvissa laitoksissa. Tarkastettavia laitoksia oli 105, ja niistä erittäin huonokuntoisia 58 kpl. Virtain kunnalliskodissa 1.8.1966 suoritetun paloturvallisuustarkastuksen tarkastuspöytäkirja on liitteenä VP 3.

3.4. Lääninhallituksen valvonta- ja tarkastustoiminta

Virtain kaupunki toimittaa vuosittain Hämeen lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosastolle kunnalliskodin toimintakertomuksen. Vuoden 1977 toimintakertomuksessa on kunnalliskodin vahvistettujen hoitopaikkojen lukumäärä 61, joista yleisellä osastolla 47 ja sairausosastolla 14. Mainittu kokonaispaikkaluku 61 hoitopaikkaa on vahvistettu Hämeen lääninhallituksen päätöksellä n:o 134/Di 19.5.1977, sen jälkeen kun läänin sosiaalitarkastajan, 17.5.1977 suorittamassaan tarkastuksessa esittänyt kunnalliskodin yleisen osaston 4-paikkaisen laajennusosan hyväksyttäväksi käyttöön tarkastuspäivästä 17.5.1977 lukien.

3.5. Virtain kaupungin antamat ohjeet

Virtaan kaupunki ei ole antanut suoranaisia hoitolaitosten paloturvallisuutta koskevia ohjeita.

3.5.1. Kaupungin paloviranomaisten suorittamat palotarkastukset

Virtain kaupungin kunnalliskodissa on vuositarkastuksen lisäksi suoritettu joka vuosi yksi ylimääräinen palotarkastus. Vuoden 1978 palotarkastukset on toimitettu 10.1. ja 9.10. Ohjeena tarkastuksissa on pidetty kohdassa 3.3. mainittua sisäasiainministeriön erityistarkastuksessa laadittua tarkastuspöytäkirjaa. Pöytäkirjassa ehdotetut korjaustoimenpiteet, lukuun ottamatta kohdassa 2.6. mainittua hoitajien huoneisiin järjestettävää suoraan ulos johtavaa uloskäytävää, on toteutettu noin vuosi sitten suoritetun täyskorjauksen yhteydessä. Tällöin kunnalliskoti varustettiin myös automaattisella paloilmoituslaitoksella. Viimeisessä palotarkastuksessa 9.10.1978 palotarkastaja ei antanut korjausmääräyksiä eikä huomautuksia.

Palotarkastusten lisäksi palokunta on tutustunut huoltolaitokseen, selvittänyt letkut vedenottoapaikalta rakennukselle ja noin vuosi sitten osalle henkilökuntaa annettiin koulutusta alkusammutuskaluston käytössä. Kunnalliskodin sammutus- ja pelastussuunnitelman laatiminen ja sen yhteydessä tapahtuva henkilökunnan opetustilaisuus oli sovittu tapahtuvaksi heti kun automaattisen paloilmoituslaitoksen kokeilun helpottamiseksi asennettu puhelinsoitin olisi otettu käyttöön.

3.5.2. Väestönsuojeluviranomaisten ohjeet

Virtain kunnalliskotia ei ole velvoitettu laatimaan virasto- ja laitossuojelusuunnitelmaa. Vuonna 1975 suoritetun suojeluyksikköjaon yhteydessä kunnalliskoti varattiin suojeluyksikkö n:o 1:n eli kunnalliskodin alueen suojelutoimistoksi. Suojeluyksikön suojelu-johtajaksi nimettiin sairaanhoitaja.

Etupäässä väestönsuojelulliset näkökohdat huomioivaa suojelu-yksikkösuunnitelmaa ei katsottu tarpeelliseksi saattaa tiedoksi laitoksen henkilökunnalle. Sen sijaan kunnalliskodille, kuten muillekin kunnan omistamille kiinteistöille, on laadittu talossuojelusuunnitelma.

4. VIRTAIN KUNNALLISKODIN PALANUT RAKENNUS

4.1. Yleistä

Palanut rakennus oli tehty hirrestä alun perin huoltolaitokseksi Suomen suuriruhtinaskuntaa varten laaditun huoltolaitos-talojen tyyppiirustussarjan erääseen tyyppiin pohjautuen pienin muutoksin (liite VP 4). Laitos valmistui ja otettiin käyttöön 1911. Rakennuksen pohjan ala oli vajaa 750² m. Noin 225² m:n. suuruisen keskiosan päällä oli käyttötiloja toisessa kerroksessa. Aikaisempien korjausten lisäksi tehtiin vuonna 1950 peruskorjaus. Silloin tehtiin mm. keskuslämmitys ja ilmeisesti siipien päätyihin lisäpoistumistiet. Vuonna 1962 tehtiin suurehko korjaus. Samoin vuonna 1964, jolloin osa hirsiseinistä verhottiin lastulevyllä ja sisäkatot huokoisella kuitulevyllä muiden korjaustöiden yhteydessä.

Vuonna 1966 sisäasiainministeriön paloasiain osaston määrittämä tarkastaja, tarkasti laitoksen lähinnä puurakenteisia huoltolaitoksia koskeneessa yleistarkastuksessa (liite VP 3). Rakennuksessa suoritettiin tarkastuspöytäkirjassa edellytetyt pienehköt korjaukset. Vaadittua yläkerroksesta suoraan ulos johtavaa porrashuonetta ei kuitenkaan tehty. Vuonna 1977 uusittiin muutettaviksi määrätyt verhoukset. Käytävien seiniin ja sisäkattoon määrättyjen b 1/4-luokan suojaverhousten lisäksi myös huoneiden lastulevypintaiset seinät suoja verhottiin em. suojaverhouksilla. Samalla korvattiin avattavat ikkunat alakerroksessa kolmilasisilla avaamattomilla lämpölasi-ikkunoilla.

Vuonna 1975 yhdistettiin edellisenä vuonna asennettu automaattinen paloilmoituslaitos, oskillaattorijärjestelmän avulla paloasemalle. Laitos hyväksyttiin käyttöön määräysten mukaisena vähäisin huomautuksin. Epäkohdat korjattiin välittömästi.

Paloilmoituslaitoksen lämpöilmalämpimet olivat neljässä silmukassa (liite VP 5). Sairasosasto, yleinen osasto, rakennuksen keskiosa ja ullakko oli kytketty eri silmukoihin. Näiden osastojen jokaisessa huoneessa oli ilmaisin, jonka nimellinen laukeamislämpötila oli +70°C. Lisäksi käytävillä oli hälytyspainikkeet. Sairasosaston sisäänkäynnin tuulikaapissa oli paloilmoituksen ja vikailmoituksen palokuntaan välittävä keskuskoje ja laitoksen kokeilua helpottamaan asennettu valintalevytön puhelin.

Paloasemalla paloilmoitus merkki näkyy ja kuuluu hälytysten vastaanottopöydässä. Sireenihälytys käynnistyy automaattisesti ja hälytys välittyy samalla suoraan 26:lle Virtain VPK:n kuuluvalla palokuntalaiselle. Vikailmoitusmerkki välittyy vain vastaanottopöytänsä. Palokunnassa ei ole yöpäivystäjää paloasemalla.

Kunnalliskodissa oli myös sisäinen painonappijärjestelmä välittämässä soittokellohälytyksen sekä puu- että kivirakennuksessa. Sairasosastolla sijaitsevasta kansliahuoneesta oli myös mahdollista tehdä paloilmoitus puhelimitse valinnalla 005 Ruoveden aluehälytyskeskukseen sekä sisäinen puhelinyhteys kivirakennukseen.

4.2. Rakenteellinen paloturvallisuus

4.2.1. Paloteknisen suojaustason parantaminen

Alkuperäisen hirsirakennuksen paloteknistä suojaustasoa parannettiin seuraavasti:

- Kaikkien seinien sisäpinnat verhottiin 15 minuutin suojaverhouksella.
- Käytävän kattojen alapinnat suoja verhottiin vastaavasti.
- Rakennus jaettiin kolmeen osaan: päiväkäyttöinen keskiosa noin 225 m² ja kumpikin majoitussiipi noin 250 m².
- Molempien majoitussiipien päätyihin tehtiin lisäpoistumistie.
- Vesikatto tehtiin peltikatteiseksi.
- Toisen kerroksen asuinhuoneista tehtiin hätäpoistumistikkaat ikkunoilta.
- Uunilämmitys korvattiin keskuslämmityksellä.
- Rakennus varustettiin automaattisella paloilmoituslaitoksella.

4.2.2. Muut rakenteet

Muut rakenteet olivat seuraavat:

- Majoitusosastojen yläpohjana sekä keskiosan välipohjana että yläpohjana oli paneelilaudoituksen varassa oleva palava-aineinen lämmöneriste. Käytäviä lukuun ottamatta paneelilaudoituksen alla oli rimoitukseen kiinnitetty palava-aineinen levytys (Halltex-levy).
- Lattiat olivat puisia, muovipinnoitettuja ja niiden lämmöneriste oli palava-aineinen.
- Poistoilmalaitoksena rakennuksen tiloista olivat huippu-imurit, joihin ilma johdettiin asbestisementtisiä, Osittain yhteisiä, poistoilmahormeja pitkin.
- Keskuslämmitysputkisto ja vesiputkisto (liite VP 6) olivat lastulevyllä koteloituja siten, että koteloissa oli runsaasti vapaata ilmatilaa, joka oli yhteydessä sisäkaton paneelin ja alapinnan väliseen ilmatilaan (liite VP 7).
- Ikkunat olivat alakerroksessa kolmilasisia, avautumattomia lämpölasikkunoita.
- Ulkokuorauksena oli vuorilaudoitus.
- Yläkerroksesta johtava porras päättyi ruokasaliin.

4.2.3. Määräystason ylittävät rakenteet

Nykyisen määräystason ylittäviä yksityiskohtia olivat:

- Poistumisteiden määrä ylitti vaadittavan.
- Rakennuksen alakerroksen jako kolmeen osastoon, jolloin myös osastojen pinta-alat olivat sallittua enimmäiskokoa pienemmät.
- Automaattinen paloilmoituslaitos.

4.2.4. Paloturvallisuutta heikentävät rakenteet

Paloturvallisuutta heikensivät:

- Yläpohjien palava-aineiset lämmöneristeet, kun yläpohjat eivät olleet vähintään B30-luokkaisia.
- Keskiosan välipohjan palava-aineiset lämmöneristeet.
- Huoneiden palava-aineiset sisäkatto- ja kotelopinnat.
- Ulkoverhouslaudoitus.
- Valvonnan takia auki pidettävät osastojen väliset palo-ovet (c 1/4), jotka jäävät käytön jälkeen auki. Savuilmaisimen impulssista laukeava magneettisalpa on luotettava oven sulkija.

Paloteknisinä heikkouksina voidaan pitää mm. seuraavia tekijöitä:

- Hirsiseinän ja suojaverhouksen väliin seiniä oikaistaessa jäänyttä ilmatilaa, joka antaa palamiskaasuille mahdollisuuden levitä näkymättömissä.
- Käytävän paneelikaton ja sen suojaverhouksen väliin jäänyttä kiinnitysrimoituksen aikaansaamaa, koko käytävän katon laajuista yhtenäistä ilmavalla palamiskaasujen leviämistienä. Alas laskettu suojaverhous ei suojaa kuten pintaan kiinnitetty. Kattopinnassa oli lisäksi tiiveyttä heikentäviä, verhouksen läpäiseviä asennuksia (liite VP 7).
- Huoneiden sisäkattoon kiinnitetyn levytyksen ja paneelikaton väliin jäänyttä ilmaväliä. Molemmilta puolin palamisilmaa ja kuumuutta vastaanottava levy palaa kiivaammin kuin pintaan kiinnitetty.
- Vesi- ja lämpöjohtoputkiston koteloitua siten, että koteloon jää runsaasti ilmatilaa eivätkä sen sivuseinämät katkaise sisäkaton ilmaväliä vaan päätyvät sisäkaton alapintaan. Suurimman putkikotelon poikki-pinta-ala oli noin 60 x 40 cm².
- Koteloitujen vesi- ja lämpöjohtoputkien seinissä olevia avaria läpivientiaukkoja, jotka yhdistivät huoneiden, ja käytävien seinien ja sisäkattojen ilmavälejä toisiinsa (liite VP 7). Tämä antoi mahdollisuuden palamiskaasujen ja kuumuuden leviämiseen näkymättömissä esikuumentamaan suljettujenkin ovien takana olevien huoneiden sisäkattojen alapintoja. Eräissä huoneissa oli selvät merkit palon yläkautta levenemisestä niihin.
- Kuumuudesta halkeilevia ja lohkeilevia ilmahormeja, vaikka ovatkin palamattomia, jotka lisäksi yhtyvät toisiinsa ennen huippumuria. Palamiskaasuilla oli pääsy hormien ja ilmavälien kautta toisiin huoneisiin.
- Upposennettuja sähköjohtoja palava-aineisissa lämmöneristeissä ja ilmaväleissä.
- Kiinteitä vaikeasti rikottavissa olevia lämpölasi ikkunoita, jotka ilmeisesti eivät olisi antaneet mahdollisuutta omatoimiseen pelastautumiseen huoneista suoraan ulos, ja toisaalta särkyivät kuumuudesta tavanomaista nopeammin.
- Mahdollisuutta avata paloilmoituslaitoksen keskuskojeen ovi liian helposti, jolloin avaaja tietämättään tekee paloilmoituslaitoksen toimimattomaksi.

4.2.5. Rakenteellisten tekijöiden merkitys palon kehittymisessä

Palon kehittymiseen vaikuttavia tekijöitä olivat:

- Huoneessa, jossa palo havaittiin, ilmahormit ja sisäkattoverhouksen mahdolliset vuotokohdat johtivat ilmapäliin, ja antoivat mahdollisuuden irtaimen palaessa syntyneen voimakkaan mustan savun leviämiseen näkymättömissä jo ennen ikkunan rikkoutumista. Palava-aineisen sisäkattoverhouksen osuus tässä vaiheessa oli vähäinen verrattuna akryyliverhojen, vuodevaatteiden ja -vaippojen sekä vaahtokumipatjojen kehittämään palamiskaasumäärään ja kuumuuteen.
- Ikkunoiden särkyminen jälkeen sisäkattoverhouksen palamisesta syntyvät palamiskaasut pääsivät esteettömämmin leviämään ilmapälien ja seinien läpivientiaukkojen kautta toisiin tiloihin sekä sytyttivät paneelipinnat, lisäten irtaimen aiheuttamaa paloa. Tässä vaiheessa myös palamiskaasut ja kuumuus pääsivät leviämään nopeasti käytävän auki olevien ovien kautta myös ruokasaliin ja yleiseen osastoon.
- Ilmahormien todennäköinen rikkoutuminen jo ennen palokunnan tulohetkeä, mikä teki palamiskaasujen ja kuumuuden leviämisen näkymättömissä entistä helpommaksi tiloihin, joissa oven kiinnittäminen muuten esti palon leviämistä.
- Ikkunan särkyemisestä johtunut liekkien vapaa pääsy ullakkoon. Sekä ulkovuorilaudoituksen syttyminen, ikkunan yläpuolella ja sivuilla. Muiden ikkunoiden särkyminen lisäsi ensimmäisen kerroksen uiko ja yläpuolella kehittyvää paloa, mutta ei ilmeisesti välittänyt paloa takaisin sisälle sinä aikana, jolloin sisällä oli vielä hengissä olevia hoidokkeja.
- Seinien ja käytävän suojaverhoukset eivät ilmeisesti olleet menettäneet suojauskykyään sinä aikana, kun rakennuksessa oli vielä hengissä olevia hoidokkeja.
- Hoidokkien mahdollisuudet pelastautua ikkunoiden kautta suoraan ulos olivat huonot kiinteiden lämpölasikkunoiden johdosta. Nämä hidastivat myös ulkopuolelta tehtyjä pelastamisyrityksiä.
- On kuitenkin huomattava, että uhrien määrään oli varsinaisilla puurakenteilla ja palava-aineisilla verhouksilla oletettavasti pienempi merkitys kuin irtaimistolla. Jos rakennus olisi ollut kivrakenteinen, olisi palon kehittyminen palokunnan toiminnan alkuhetkiin asti ollut pääpiirteittäin vastaava. Todennäköisesti pelastautuneiden ja pelastettujen hoidokkien määrä olisi ollut suurempi.

5. TUTKIJARYHMÄN ONNETTOMUUDEN JOHDOSTA LAATIMAT SELVITYKSET

5.1. Virtain kunnalliskodin palo 23.1.1979

Tutkijaryhmän jättäessä selvityksensä sisäasiainministeriölle on palon syttymissyyn poliisitutkinta vielä kesken. Näin ollen ei palon syttymissyötä eikä syttymispaikkaa voida vielä varmuudella todeta. Saatujen tutkimustulosten perusteella voidaan kuitenkin olettaa palon saaneen alkunsa sairasosaston ruokasalin viereisestä potilashuoneesta, johon oli mm. sijoitettu molemmat hoitolaitoksen tupakoivat vanhukset. Virtain kunnalliskodin sijainti on esitetty liitteessä VP 8. Virtain kunnalliskodin puurakennuksen pohjapiirros, johon on merkitty potilashuone, josta palon oletetaan alkaneen (liite VP 9).

5.2. Hoitolaitoksen henkilökunnan koulutus palon varalta

Virtain kunnalliskodin henkilökunta ei varsinaisesti, ollut saanut koulutusta palon varalta. Hoitolaitoksessa ei ollut järjestetty henkilökunnalle pelastamis- pelastautumisharjoituksia eikä kenellekään ollut määrätty ennalta sovittua tehtävää onnettomuustilanteita varten (liite VP 10).

Kunnalliskodin 24, henkilökuntaan kuuluvasta ei kukaan hallinnut kaikkien rakennukseen sijoitettujen alkusammutusvälineiden käyttöä, joskin 6 henkilöä oli saanut opetusta, jauhesammuttimen käytössä. Opetusta saaneista henkilöistä ei kuitenkaan kukaan ollut palon alkuvaiheessa paikalla.

5.3. Alkusammutusvälineet ja niiden sijoitus rakennuksessa

Virtain kunnalliskodin palaneeseen puurakennukseen oli sijoitettu alkusammutusvälineitä riittävä määrä. Lämpökeskukseen, joka sijaitsi pohjakerroksessa pääosaltaan ruokasalin alapuolella, oli sijoitettu jauhesammutin (6 kg). Ensimmäisen kerroksen potilas-, hoito- ja huoltotiloihin 3 jauhesammutinta (6 kg), 2 sankoruiskua ja yksi seinäpaloposti, jonka letkun halkaisija oli 1,5 tuumaa ja pituus 20 metriä. Toiseen kerrokseen (ullakolle) oli sijoitettu yksi jauhesammutin (6 kg) ja yksi sanko-ruisku(liite VP 11). Alkusammutusvälineitä ei palon sammuttamiseen käytetty.

5.4. Hoidettavat ja heidän sijaintinsa palon syttyessä

Palon syttyessä oli kunnalliskodin puurakennukseen sijoitettu neljäkymmentäkolme (43) vanhusta, joista kaksikymmentäneljä (24) oli sairasosastolla ja muut yleisellä osastolla. Sairasosastolle sijoitetut vanhukset olivat, eräin poikkeuksin, käytännöllisesti katsoen liikuntakyvyttömiä sekä psyykkisesti vajaatoimisia.

Rakennukseen sijoitettujen vanhusten (43) keski-ikä oli 79-Vuotta, menehtyneiden (27) 81 vuotta ja pelastuneiden (18) seitsemänkymmentäkuusi vuotta, Menehtyneistä vanhin oli 94-vuotias ja nuorin, 70-vuotias.

Yöpäivystävän apuhoitajan havaittua palon olivat vanhukset, kahta lukuun ottamatta, ilmeisesti huoneissaan (liite VP 12). Vanhuksista toinen oli sairasosaston WC:ssä ja toinen huoneensa avonaisen oven ulkopuolella (liite VP 13).

5.5.

Päivystävän ja välittömästi hälytetyn henkilökunnan toimenpiteet

Virtain kunnalliskodin puurakennuksen yöhoitajana oli onnettomuuden tapahtuessa apuhoitaja 22, jonka vastuulla oli sekä sairaas- että yleinen osasto. Hän oli työskennellyt hoitolaitoksessa noin neljä kuukautta. Samaan aikaan oli kivirakennuksen yleisen osaston yöhoitajana osastoapulainen 37, joka oli ollut hoitolaitoksen palveluksessa noin viisi vuotta.

Apuhoitaja palasi koko perusrakennuksen käsittävältä valvontakierrokseltaan viimeisen kerran ennen onnettomuutta noin klo 4.10 sairaasosaston keittiöön. Mitään paloon viittaavaa hän ei tällöin havainnut eikä myöskään keittiössä oleskelunsa aikana. Noin klo 4.30–4.40 Apuhoitaja havaitsi, keittiön osittain auki olevasta ovesta, potilaan kulkevan sairaasosaston käytävällä wc:n suuntaan. Jonkin aikaa tämän jälkeen hän kuuli toisen potilaan äänen, joka kuulosti epätavalliselta, ja hän lähti katsomaan tämän syytä (liite VP 13).

saapuessa potilashuoneen ovelelle oli huoneen ovi auki ja toinen potilas seisoivat oven ulkopuolella käytävällä. Apuhoitajan katsoessa huoneeseen hän havaitsi savua ja liekkejä huoneen puolen välin tienoilla. Muualla Apuhoitaja ei havainnut mitään merkkejä palosta eikä käytävällä ollut muita kuin toinen potilas ja juuri WC:stä tuleva potilas. Tosiseikoista johdettu kellonaika oli tuolloin noin 4.41.

Havaittuaan palon Apuhoitaja meni heti kansliaan noutamaan ulko-ovien avaimet hälytyttääkseen palokunnan sairaasosaston pääoven tuulikaapissa olleella ns. palopuhelimella ja avatakseen ulos johtavat ovet. Hän palasi sairaasosaston pääovelle ja avasi oven tuulikaappiin, jonne ns. palopuhelimen lisäksi oli sijoitettu paloilmoituslaitoksen keskuskoje. Apuhoitaja ei tiennyt, että ns. palo-puhelimen, josta oli suora linja Virtain paloasemalle, asentaminen oli tehty ilmoituslaitoksen kokeilun helpottamiseksi, eikä se ollut vielä lopullisesti kytketty käyttöön. Hän ei myöskään tiennyt, että Virtain paloasemalla ei ollut yöllä päivystystä.

Apuhoitaja nosti ilman numeronvalintalevyä olevan puhelinkojeen kuulokkeen ja yritti antaa hälytysilmoitusta. Kun ilmoitukseen ei tullut mitään vastausta hän huomasi ilmoituslaitoksen keskuskojeessa lasisen oven takana painikkeen, jossa oli merkintä "Puhelu". Apuhoitaja otaksui, että hänen tulee painaa tätä painiketta saadakseen yhteyden paloasemalle. Hän avasi keskuskojekaapin oven avaimen reiässä olevalla avaimella ja painoi painiketta sekä yritti jälleen antaa hälytysilmoitusta. Epäonnistuttuaan Apuhoitaja avasi sairaasosaston pääovet täysin avoimiksi ulos asti. Keskuskojekaapin ovi jäi auki ja samalla Apuhoitajan tietämättä, koko paloilmoituslaitos tuli toimintakelvottomaksi.

Avattuaan ovet Apuhoitaja palasi kansliaan, jossa oli puhelinkoje ja valitsi numeron 005 antaakseen siten hälytysilmoituksen palokunnalle. Ensimmäisellä kerralla hän epäonnistui, ilmeisesti eräiden alueella esiintyvien kytkentähäiriöiden vuoksi, mutta sai toisella kerralla yhteyden aluehälytys-keskukseen (Ruovesi). Ja antoi hälytysilmoituksen Apuhoitaja antoi hälytysilmoituksen klo 4.44.20 - 4.45.30 (liite VP 14). Tämän jälkeen hän valitsi numerolevystä toistuvasti 0-numeroa, jolloin kivirakennuksessa oleva puhelinkoje soi ja hälytti tällä tavoin yöhoitaja sai tiedon.

Savua oli tällöin sairaus-osaston käytävällä ja kansliassa niin paljon, että Apuhoitaja joutui avaamaan kanslian ikkunan saadakseen raitista ilmaa.

Hälytettyään yöhoitajan meni apuhoitaja sairausosaston päätyoville ja avasi ne. Päästyään ulkopuolella oleville portaille hän tapasi yöhoitajan joka oli saapunut kivirakennuksesta apuhoitaja sanoi yöhoitajalle että ns. palopuhelin ei toiminut, josta yöhoitaja sai sen käsityksen, että palohälytysilmoitusta ei vielä ole tehty. Siksi hän meni sairausosaston käytävälle ja painoi ensimmäistä hälytysilmoituspainiketta. Tämän jälkeen ylihoitaja palasi kivirakennukseen ja herätti siellä talonmiehen, Kello oli tällöin noin 4.48.

Herättyään Talonmies puki ylleen ja lähti puurakennukseen. Hän yritti ensiksi päästä sisälle lämpökeskukseen sulkeakseen öljypolttimen venttiilit, mutta liekit ensimmäisen kerroksen ikkunoista estivät pääsyn sinne. Tämän jälkeen Talonmies yritti päästä sisälle sairausosaston päätyovesta, mutta ei paksun savun vuoksi voinut mennä sisälle. Kello oli tällöin noin 4.52. Hän yritti vielä päästä sisälle yleisen osaston pääovesta, mutta, ei savun vuoksi nytkään voinut mennä sisälle. Tämän jälkeen talonmies lähti läheiseen taloon hälyttääkseen palokunnan. Hän pyysi talossa olevaa naista tekemään hälytysilmoituksen. Kello oli tuolloin täsmälleen 4.54.50. Sen tehtyään nainen kertoi talonmiehelle hälytysilmoituksen jo tehdyn. Talonmies palasi puurakennuksen pihalle ja kuuli tällöin paloautojen hälytysäänimerkkejä Hän jäi pihalle ja ohjasi sittemmin palomiehiä paikkoihin, joista oli kuuluut uhanalaisten vanhusten ääniä (liite VP 15).

Herätettyään yöhoitaja palasi puurakennukseen sairausosaston pääovelle ja havaitsi potilaan tuulikaapissa. Hänet yöhoitaja auttoi ulos ja näki samalla sairausosaston käytävän olevan liekeissä. Kello oli tuolloin.. noin 4.49–4.50. Myöhemmin hän meni yleisen osaston päätyovesta sisään ja havaitsi ensimmäisen potilashuoneen tyhjäksi. Yöhoitaja palasi takaisin ja tapasi ulko-ovella potilaan ja irrotti hänen kätensä ovenpielistä sekä kehotti menemään ulos. Tämän jälkeen yöhoitaja meni yleisenosaston pääovelle ohjaten eräältä vanhukselta saamansa käsivalaisimen avulla potilaita ulos. Hän tuli savun vuoksi pahoinvoivaksi. Tällöin palokunta oli juuri saapumassa paikalle. Myöhemmin yöhoitaja vietiin sairaalaan ilmeisesti hääkämyrkytyksen vuoksi.

Lähtiessään noin klo 4.47 sairausosaston päädyn portailta ja kuljettuaan kohti yleisen osaston päätyovia herätti yöhoitaja huudoillaan 2. kerroksessa asuvan apuhoitajan 22, joka oli työskennellyt Virtain kunnalliskodissa noin kaksi vuotta. Herättyään huutoon "Perkele herää! Talo palaa!" laittoi vain aamutossut jalkaansa ja lähti ensimmäiseen kerrokseen. Saavuttuaan ruokasaliin hän muutaman metrin kuljettuaan havaitsi savurintaman lähestyvän sairausosastolta ruokasalin etelän puoleisessa päässä ja hän palasi 2. kerrokseen. Yöhoitaja seurasi 2. kerrokseen potilas x, jota apuhoitaja(22) kehotti poistumaan talosta yleisen osaston ovien kautta. meni takaisin huoneeseensa ja heitti tavaroitaan ulos ikkunasta. Tämän jälkeen hän poistui talosta palotikkaiden kautta. Myöhemmin apuhoitaja(22) auttoi vanhusten siirtämisessä kivirakennukseen.

Huudettuaan apuhoitaja(22) lle talon palavan yöhoitaja meni yleisenosaston päätyoville ja avasi ne. Päästyään käytävälle hän yritti varmistaa hälytysilmoituksen painamalla ensimmäistä palohälytyspainiketta. Hän kulki käytävällä kohti ruokasalia avaten potilashuoneiden ovia ja kehotti huutamalla vanhuksia poistumaan talosta. Hän meni 2. kerrokseen varmistuakseen, että apuhoitaja(22) oli herännyt. Havaittuaan että hän oli valveilla huoneessaan otti hän omasta huoneestaan lämpöpöyvän ja laukun ja palasi takaisin 1. kerrokseen. Myös hän kehotti potilas x poistumaan talosta. Yöhoitajan saavuttua takaisin yleiselle osastolle kello oli noin 4.51. Poistuessaan yleiseltä osastolta hän avasi yleisen osaston pääovet ja jätti ne auki. Hän meni ulos ja auttoi apuhoitajan pyynnöstä hänet alas palotikkailta. Tämän palasi yleiselle osastolle päätyoven kautta ja auttoi vanhuksia ulos, noutaen mm. Potilas xx:n huoneestaan (liite VP 16). Apuhoitaja ja osastoapulaisen sekä talonmiehen kertomukset liitteenä (VP 17–19).

5.6. Sammutus- ja pelastusorganisaation toiminta

5.6.1. Hälytystoiminta

Virtain kaupunki kuuluu Ruoveden palo- ja pelastustoimen yhteistoiminta-alueeseen sekä Ruoveden hälytysalueeseen. Maantieteellisesti alueet ovat yhtenevät. Ruoveden paloasemalle sijoitettu aluehälytyskeskus otettiin käyttöön joulukuussa 1978 ja sen vastaavana hälytyspäivystäjänä on palomies-viranhaltija. Kaikki hälytysalueelta 005-puhelinvalinnalla tehdyt hälytysilmoitukset ohjautuvat aluehälytyskeskukseen, josta hälytys välitetään oikeaan kohteeseen hälytys- ja viestintäverkon avulla. Aluehälytyskeskus toimii myös sammutus- ja pelastustilanteen aikaisen viestinnän keskuksena (liite VP 20).

Virtain kunnalliskodin yöhoitaja antoi hälytysilmoituksen Ruoveden aluehälytyskeskukseen klo 4.44.20 - 4.45.30 (liite VP 14). Otettuaan ilmoituksen vastaan, hälytyspäivystäjä antoi hälytyksen Virtain palokunnalle palokuntalaisten kotiin yhteiskytkennällä, jolloin kaikki saivat hälytyksen samanaikaisesti joko puhelimen tai hälytyskellon kautta, Samalla käynnistyi Virtain paloaseman hälytys sireeni.

Annettuaan hälytyksen aluehälytyskeskuksen hälytyspäivystäjä soitti Virtain palopäällikkö hälytyksestä varmistussoiton ja ilmoitti kunnalliskodin palavan. Palopäällikön lähtiessä autonaan kohti paloasemaa, hän antoi matkan aikana aluehälytyskeskukselle määräyksen hälyttää myös Killinkosken, Ruoveden ja Visuveden palokunnat. Myöhemmin palopäällikkö määräsi hälytettäväksi Vilppulan palokunnan, Virtain sairaankuljetuksen, alueen taksit ja Ruoveden sairaankuljetuksen (liite VP 21).

Aluehälytyskeskuksen päivystäjä antoi hälytyksen pysyvämääräyksen mukaan poliisille ja päivystävälle sähkömiehelle. Tehtävien ruuhkautumisen vuoksi hän siirsi Virtain terveyskeskuksen ja Virtain SPR:n ea-ryhmän hälyttämisen suorittamisen Virtain paloaseman hälytyspäivystäjälle, joka oli saapunut paikalle palokunnan saadessa hälytyksen (liite VP 21).

Hälytystoimintaa tarkasteltaessa on erityisesti huomattava, että sairaankuljetusyksiköt hälytettiin varsin myöhään, vaikka kyseessä oli hoitolaitos, jossa vanhukset joutuivat välittömästi uhanalaisiksi, ja vaikka hälytysilmoituksessa yksiselitteisesti ilmoitettiin vaaran olevan suuri (vrt. yöhoitajan hälytys ilmoitus aluehälytyskeskukseen, liite VP 14). Ilmeisesti se, että Virtain sairaankuljetus ei kuulu aluehälytyskeskuksen hälytys- eikä viestintäjärjestelmään hidasti hälytyksen antamista. Niin ikään on huomattava kunnalliskodin muun kuin paikalla olleen henkilökunnan sattumanvarainen hälyttäminen (liite VP 22).

5.6.2. Palokuntien sammutus-, pelastus- ja johtamistoiminta

Virtain kaupungissa on neljä päätoimista palo- ja pelastustoimen virkaa. Palopäällikkö, palotarkastaja ja kaksi palomiestä ovat vakinaisia viranhaltijoita. Virkojen perustamisen lisäksi on kaupunki tehnyt palo- ja pelastustoimesta annetun lain (559/1975) 15 §:n 4 momentin tarkoittaman sopimuksen Virtain VPK:n ja Killinkosken Tehdaspalokunnan (TPK) kanssa palo- ja pelastustoimeen kuuluvien tehtävien hoitamiseksi. Virtain VPK:n miesvahvuus on (37) palokuntalaista ja Killinkosken TPK:n (12) palokuntalaista.

Virtain kaupungin palo- ja pelastustoimen vakinainen henkilöstö on saanut monipuolisen, pääasiallisesti kurssimuotoisen koulutuksen (liite VP 23). Palokuntalaisten koulutus- perustuu sekä Suomen Palontorjuntaliiton kurssikoulutukseen että viikoittaisiin opetustilaisuuksiin, joita on järjestetty 30–32 kertaa vuodessa.

Virtain kaupunki on sopimusoikeudellisesta sitoutunut hankkimaan palokunnan tarvitseman kaluston ja varusteet. Samoin kaupunki on sitoutunut huolehtimaan kaluston ja varusteiden korjauksista ja määräaikaishuolloista sekä määräaikaistarkastuksista. Virtain kaupunki vastaa myös tarvittavien hälytys- ja viestiyhteyksien järjestämisestä ja ylläpidosta sekä vedenottoaikkojen rakentamisesta, kunnossapidosta ja merkitsemisestä. Se mitä edellä on sanottu Virtain kaupungin velvoitteista Virtain VPK:aan nähden on soveltuvalta osaltaan voimassa myös Virtain kaupungin toisen sopimuspalokunnan, Killinkosken TPK:n suhteen. Virtain palokunnan käytössä oleva kalusto on, valtakunnalliseen tasoon verrattuna, määrältään ja laadultaan keskitason ylittävä. Kehittämisen ja valmiuden lisäämisen kannalta puutteita on ensisijassa paineilmalaitte-, letku- ja polttoleikkauskalustossa sekä paineilmahuollossa (liite VP 24).

Virtain VPK:n saavuttua hälytyskohteeseen, noin klo 5.00, oli rakennuksen keskiosa pääosaltaan liekeissä ja koko rakennus palokaasuja sekä palamisjätteitä sisältävän sankan savun täyttämä. Ainoastaan rakennuksen pohjoinen siipi näytti olevan pelastettavissa. Sammutus- ja pelastustyönjohtajana toiminut palopäällikkö keskitti käytettävissä olevat voimat (1 + 3 + 16) pelastustoimintaan alueelle, josta talonmies viimeksi oli kuullut hädänalaisten vanhusten, ääniä. Katkaisulinja muodostettiin rakennuksen keskiosan ja pohjoisen siiven yhtymäkohtaan ja sammutusvedenhuolto järjestettiin ennalta harjoitellun taktiikan mukaisesti.

Neljä savusukeltajaa ja heitä avustavat palokuntalaiset määrättiin suorittamaan pelastustehtäviä ikkunoiden kautta, koska sankka savu täytti kaikki käytävätilat koko, rakennuksessa. Siitä huolimatta, että ikkunoiden rikkominen ja niitä pelastamistien käyttäminen oli erityisen vaikeaa, onnistui savusukeltajien pelastaa lähes vahingoittumattomina kolme sairasosastolle sijoitettua vanhusta. Pelastettujen lisäksi savusukeltajat toivat ikkunoista ulos myös 2-3 sairasosastolle sijoitettua vanhusta, joiden myöhemmin havaittiin kuolleen joko ennen pelastustehtävään ryhtymistä tai sen aikana (liite VP 25).

Sammutus- ja pelastustyönjohtajan määräämä palon etenemisen katkaisulinja ylläpidettiin säiliövesisuihuilla, kunnes sammutusveden saanti oli turvattu läheiseltä altaalta, jonne sammutusvedenhuoltoon määrätty yksikkö oli ajanut heti palokunnan saavuttua kohteeseen (liite VP 25 tilanne 1 b).

Pelastustehtävien suorittaminen sairasosastolla oli pakko lopettaa kuumuuden, savusukeltajia uhkaavan hengenvaaran ja tehtävän epätoivoisen luonteen vuoksi. Rakennuksen keskiosa ja osa sairasosaston siipeä romahti lopullisesti tämän osan pelastustehtävistä luopumisen jälkeen. Samaan aikaan alkoi myös alkuperäinen katkaisulinja murtua.

Palopäällikkö määräsi tällöin pelastustehtävät keskitettäväksi rakennuksen pohjoiseen eli yleisen osaston siipeen. Tehtävään määrättiin sekä Virtain että Ruoveden palokuntien savusukeltajat, koska Ruoveden, Visuveden ja Killinkosken palokunnat olivat jo, muutaman minuutin väliajoin, saapuneet hälytyskohteeseen. Katkaisulinjalle oli ennalta sijoitettu vesitykki (2000 l/min.), mutta se voitiin ottaa teholliseen käyttöön vasta nyt, kun Visuveden yksikkö voitiin sijoittaa vesitykin tehollisen toiminnan turvaamiseen. Pelastustoiminta jatkui, mutta pelastettavat todettiin jo kuolleiksi. Vilppulan VPK saapui hälytyskohteeseen ja määrättiin sammutusvedenhuoltotehtäviin (liite VP 26).

Sammutus- ja pelastustoimintaa johti aluepalopäällikkö, Ruoveden palopäällikkö siitä lähtien kun palopäällikkö sai sairauskohtauksen. Toimivallan siirtyminen tapahtui luontevasti tilanteen seurauksena. Hän keskitti kaikki voimat katkaisulinjaan ja tuhoutuneen alueen sammutukseen. Muuta ei ollut enää tehtävissä (liite VP 23).

Tämän jälkeen kutsui kokoon johtoryhmän, jota ei ollut ennalta määrätty ja käynnisti siten eri viranomaisten yhteistoiminnan, joka oli välttämätöntä eri toimintojen koordinoimiseksi ja tilanteen vaatimien toimintojen käynnistämiseksi. Palaneen rakennuksen suhteen ei enää ollut mitään tehtävissä (liite VP 27). Eri palokuntien valmius liitteenä VP 28. Palokuntien ajoreitit liitteenä VP 29. Palopäälliköitten kertomukset (liitteinä VP 30–34.)

5.6.3. Poliisin toiminta

Virtain poliisi sai hälytyksen palopaikalle klo 4.50. Kaksi työvuorossa olevaa päivystäjää ylikonstaapeli ja konstaapeli lähtivät välittömästi palopaikalle. He yrittivät avustaa jo paikalla olevaa palokuntaa vanhusten pelastamisessa ikkunoista.

Kun oli ilmeistä, että poliisimiesten pelastustoimilla ei enää ollut oleellista merkitystä, konstaapeli yritti poliisiauton radiolla suorittaa hälytyksen muille poliisiviranomaisille. Kun hän ei saanut radiolla yhteyttä, hän ajoi noin 7 km päässä sijaitsevalle poliisiasemalle ja suoritti sieltä hälytyksen nimismiehelle noin klo 5.15 - 5.20, ylikonstaapeli sekä komisariolle Tampereelle. Hän puolestaan hälytti Tampereen aluetutkimuskeskuksen sekä henkilöstöä keskusrikospoliisista. Nimismies saapui palopaikalle noin klo 6.30 ja todettuaan, että hän ei voi auttaa pelastustoimissa, suoritti palopaikan lähistöllä tarkkailua palon alkusyyntä havaitsemiseksi.

Konstaapeli oli poliisiautossa päivystämässä poliisiradiota, jolla oli yhteydessä Mäntän tukiasemaan ja sitä kautta oli myös komisario. Mäntän tukiaseman kautta tuli myös tieto, että keskusrikospoliisista oli lähetetty tutkimusryhmä paikalle sekä miehiä Tampereen aluetutkimuskeskuksesta ja lisäksi liikkuvan poliisin partio.

Todettuaan pelastustehtävät mahdottomiksi poliisiviranomaiset kiinnittivät huomiota liikenteen ohjaukseen, uhrien lukumäärän selvittämiseen sekä kivialossa olleiden vanhusten evakuoimiseen. Nimismiehen kertomus on (liitteenä VP 35)

5.6.4. Sairaankuljetuksen toiminta

Terveyskeskuksella on sairaankuljetussopimus yksityisen sairaankuljetusliikkeen (Virtain sairaankuljetus) kanssa. Ruovedellä sijaitseva aluehälytyskeskus antoi Virtain sairaankuljetukselle hälytyksen klo 5.15. Virtain sairaankuljetus ilmoitti välittömästi terveyskeskukselle palosta.

Sairasauto lähti palopaikalle noin klo 5.17 ja saapui perille noin klo 5.21. Lähdön vahvuus oli kolme henkilöä. Sairasauto lähti viemään ikkunasta pelastettua potilasta terveyskeskukseen. Tänä aikana palopaikalle oli saapunut myös Ruoveden sairausauto sekä kaksi taksia. Virtain sairausauto vei vielä kaksi potilasta terveyskeskukseen. Tämän jälkeen sairausauton henkilöstö ryhtyi evakuoimaan kivialossa asuvia vanhuksia sairausautoihin ja takseihin. Sairasauton kuljettajan kertomus on liitteenä (VP 36.)

5.6.5. Terveyskeskuksen toiminta

Terveyskeskus sai Virtain sairaankuljetukselta hälytyksen noin klo 5.15, jolloin, päivystysvuorossa oleva sairaan hoitaja hälytti päivystävän lääkärin paikalle. Lääkärin tultua terveyskeskukseen tuotiin myös ensimmäistä potilasta. Kuultuaan sairausauton henkilöstöltä, että koko kunnalliskoti palaa päivystävä lääkäri hälytti terveyskeskuksen johtavan lääkärin, joka saapui terveyskeskukseen noin klo 5.30 mukanaan sairaanhoitaja. Tämän jälkeen Virtain ja Ruoveden sairausautot toivat potilaita, joista osa oli jo tuotaessa vainajia ilmeisen häämyrkytyksen saaneina. Potilaat siirrettiin ensiavun jälkeen vuodeosastolle.

Kun todettiin, että kivirakennuksen kylmenemisen vuoksi sinne siirretyt potilaat on evakuoitava, johtava lääkäri hälytti paikalle lisää sairaanhoitajia. Noin klo 6.30 Virtain sairausauto ilmoitti, että potilaat tulisi siirtää mahdollisimman nopeasti kivirakennuksesta terveyskeskukseen. Potilailta otettiin henkilötiedot ja heidät siirrettiin tarkoitusta varten varustettuun huoneeseen.

Terveyskeskuksen katastrofisuunnitelman mukaisesti järjestettiin ns. evakuointisairaala seurakuntakeskuksen alakertaan. Seurakuntakeskukseen hälytettiin talonmies sekä kaupungininsinööri, joka huolehti varavuoteiden siirrosta evakuointisairaalaan. Evakuointisairaala oli käyttökunnossa hieman klo 8 jälkeen.

Terveyskeskuksessa pelastuneet saivat noin klo 8 aamukahvin ja voileipää. Lääkkeiden jako tapahtui terveyskeskuksen varastosta, koska kunnalliskodin lääkelistat olivat palaneet. Ongelmana terveyskeskuksessa oli sekä tiedotusvälineiden, että omaisten jatkuvat kyselyt. Tietojen anto terveyskeskuksessa oli keskitetty johtavalle lääkärille.

Evakuoitujen 43 potilaan muonitus tapahtui terveyskeskuksessa klo 11 - 12 välillä, jonka jälkeen SPR:n ensiapuryhmä siirsi SPR:n Tampereen piirin lähettämällä pakettiautolla evakuoidut väliaikaiseen sairaalaan.

Terveyskeskukseen järjestettiin iltapäivän aikana väliaikaiset ruumiinavaustilat. Vainajien tunnistamista vaikeutti se, että osa potilaiden sairaskertomuksista oli siirretty kunnalliskotiin, jossa ne paloivat. Terveyskeskuksessa oli kuitenkin röntgenkuvia useimmista potilaista. Nämä kuvat osoittautuivat erittäin tärkeiksi dokumenteiksi. Koko potilasarkisto paloi. Tästä syystä ei terveyskeskuksesta eikä kunnalliskodista voitu ottaa yhteyttä menehtyneiden omaisiin. Terveyskeskuksen johtavan lääkärin, kertomus on liitteenä (VP 37.)

5.6.6. Vapaaehtoisen pelastuspalvelun toiminta

SPR:n ensiapuryhmän johtaja sai onnettomuudesta tiedon kotiinsa noin klo 5.10. Tiedon välitti erään palokuntalaisen vaimo, jonka aviomies oli paloasemalta ilmoittanut hänelle kunnalliskodin palosta. Saatuaan varmuuden, että ensiapuryhmää tarvitaan palopaikalla, SPR:n johtaja hälytti ensiapuryhmän jäsenet, joista ensimmäiset kokoontuivat terveyskeskukseen noin klo 5.25.

Ensimmäinen puoliryhmä (4 henkilöä) lähti välittömästi paikalle tulleen Virtain VPK:n johtoauton mukana palopaikalle. Loput ensiapuryhmän jäsenistä saapuivat 5.40 -5.45. Ensiapuryhmä auttoi palopaikalla vanhuksia autoihin. Osa ensiapuryhmästä siirtyi, sen jälkeen kun kävi ilmi, ettei suurempaa ensiavun tarvetta ollut, terveyskeskukseen henkilökunnan avuksi. Ensiapuryhmä järjesti, seurakuntakeskuksen tilat valmiiksi potilaiden siirtoa varten sekä auttoi vanhuksien siirrosta terveyskeskuksesta seurakuntakeskukseen. Yhteenvedo ensiapuryhmän toiminnasta on (liitteenä VP 38.) Ensiapuryhmän johtajan kertomus on liitteenä (VP 39.)

5.7. Huolto

5.7.1. Sammutushenkilöstön huolto

Virtain VPK:n naisosaston toimesta sammutus- ja pelastus-henkilöstöllä oli klo 7:stä lähtien mahdollisuus saada kahvia ja muita virvokkeita. Päivä- ja iltaruokailun järjesti Virtain kaupunki palopaikalla. Huolto toimi kitkattomasti ja sammutus- ja pelastushenkilöstö oli siihen, erittäin tyytyväinen.

5.7.2. Kunnalliskodin asukkaiden huolto

Pelastuneet vanhukset saivat aamukahvinsa n. klo 8 terveyskeskuksessa, johon kaikki, myös kunnalliskodin säästyneessä kivitalossa asuneet evakuoitiin, Kunnalliskodin henkilökunnan saavuttua terveyskeskukseen voitiin suorittaa lääkkeiden jako terveyskeskuksen omista varastoista hoitajien muistiin perustuen. Osa vanhuksista voitiin luovuttaa omaisten hoitoon klo 8:sta lähtien. Muita varten kunnostettiin terveyskeskuksen katastrofi-suunnitelman mukainen evakuointisairaala seurakuntakeskuksen alakertaan. Ensiapuryhmän avulla sijoituspaikka saatiin käyttökuntoon noin klo 8. Evakuoitujen ruokailu tapahtui vielä terveyskeskuksessa klo 11 - 12, jonka jälkeen vanhukset siirrettiin väliaikaiseen sairaalaan. Kunnalliskodin johtaja ja sosiaali-johtajan kertomukset ovat liitteinä (VP 40–41.)

5.8. Tiedottaminen

5.8.1. Tiedottaminen viranomaisille

Ruoveden yhteistoiminta-alueen aluepalopäällikkö sai yhteyden Hämeen lääninhallitukseen apulaistarkastajaan joka välitti tiedon tapahtuneesta sisäasiain-ministeriöön. Toimistopäällikölle, Hän sai tarkemmat tiedot tapahtuneesta hälytyskeskuksen kautta Ruoveden johtoautoon saapuneella tiedustelulla. Yhteys yleisradioon saatiin vastaavalla tavalla myös Ruoveden johtoautosta, josta aluepalopäällikkö antoi tilanneselostuksen.

5.8.2. Tiedottaminen lehdistölle

Sammutus- ja pelastusvaiheen aikana ei ollut tarvetta tiedottamisen rajoittamiseen. Ainoastaan Aamulehden paikallinen edustaja oli paikalla saatuaan tiedon palosta poliisilta. Muut lehdet saivat tietonsa eri lähteistä. Palopaikalla kulkeminen oli aluksi vapaata. Aluepalopäällikön kutsuttua kokoon tilanteen mukaisen johtoryhmän, paikalla oli jo siinä määrin lehtimiehiä, että johtoryhmä päätti, että tietoja ei ole syytä antaa ennen yleistä tiedotustilaisuutta, joka sovittiin pidettäväksi klo 15.00. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan nimetty tiedotuksesta vastaavaa henkilöä, joten lukuisista kyselyistä oli jo huomattavasti haittaa palon jälkisammutusvaiheessa. Palopaikka jouduttiin myös. eristämään lippusiimalla.

Tiedotustilaisuus klo 15.00 tapahtui kaupungintalon, valtuustosalissa kaupungin järjestämänä. Tilaisuudessa oli läsnä eri viranomaisten kuten sosiaali-, läänin- ja kaupunginhallinnon edustajia. Tiedotusvälineiden edustajat saivat tehdä kysymyksiä läsnäolijoille ja heille jaettiin muistio klo 9.30 pidetystä johtoryhmän kokouksesta sekä luettelo siihen asti tunnistetuista henkilöistä. Kokouksista laaditut pöytäkirjat on esitetty liitteissä, (VP 42 ja VP 43.)

5.8.3. Tiedottaminen uhrien omaisille

Koska potilaskortit olivat tuhoutuneet eikä omaisista ollut tarkkaa tietoa, tiedotus uhrien omaisille tapahtui alussa pelkästään omaisten kyselyjen perusteella. Tiedotuksesta huolehti aluksi terveyskeskus, ja se keskitettiin yksinomaan johtavalle lääkärille. Omaisille kerrottiin tässä vaiheessa ainoastaan elossa olevista. Muitten sanottiin olevan toistaiseksi kadoksissa, koska tunnistamisesta ei voitu olla varmoja. Myöhemmin tiedottamisesta huolehtivat lisäksi tilapäissairaalan henkilökunta ja poliisiviranomaiset.

5.9. Viranomaisten yhteistoiminta

5.9.1. Alue- ja paikallisten viranomaisten yhteistoiminta

Virtain kaupunki kuuluu Ruoveden yhteistoiminta-alueeseen. Yhteistoiminta-alueen johtoryhmän puheenjohtajana toimii Ruoveden yhteistoiminta-alueen aluepalopäällikkö. Koska tilanne ei edellyttänyt yhteistoiminta-alueen johtoryhmän kokoonkutsumista, aluepalopäällikkö kutsui kokoon johtoryhmän, joka muodostettiin toimintaan osallistuneiden viranomaisten edustajista. Johtoryhmään kuuluivat:

puheenjohtaja	aluepalopäällikkö
jäsen	johtava lääkäri
jäsen	nimismies
jäsen	kunnalliskodin johtaja
jäsen	sairaanhoitaja
jäsen	palotarkastaja

Johtoryhmä piti ensimmäisen kokouksensa palopaikalla klo 9.30. Kokouksesta laadittu pöytäkirja on liitteenä (VP 42). Johtoryhmän toimenpiteistä mainittakoon "mm, päätös uhrien siirtämisestä terveyskeskukseen sekä päätös pyytää virka-apua puolustusvoimien Keuruun varuskunnasta. Johtoryhmä piti seuraavan kokouksen kaupungintalolla klo 16.30. Kokouksessa olivat edellisten lisäksi läsnä kaupungininsinööri, ylikonstaapeli ja palopäällikkö. Kokouksesta laadittu muistio on liitteenä (VP 43.)

5.9.2. Puolustusvoimien virka-apu

Uhrien tunnistaminen ja heidän sijaintipaikkansa määrittäminen vaikeutui jälkisammutuksen takia. Siksi aamupäivän kuluessa paikalle pyydettiin virka-apua Turun pioneeri-komppaniasta. Noin 30 miehen vahvuinen osasto saapui palopaikalle puolen päivän jälkeen avustamaan palo- ja poliisiviranomaisia paloalueen raivaamisessa.

5.9.3. Yhteistoiminta poliisin kanssa

Virtain kunnalliskodin palonsyyn tutkinta siirrettiin välittömästi keskusrikospoliisin Hämeen lääninosaston suoritettavaksi. Tutkimukset Virroilla alkoivat varhain aamulla lääninosaston päällikön, komisarion johdolla. Tutkinnassa avustivat paikallisen poliisin lisäksi Tampereen alueen tekninen rikostutkimusryhmä sekä tutkijoita keskusrikospoliisin pääosastosta Helsingistä. Kahden viimeksi mainitun yksikön tutkijat keskittyivät pääasiassa palopaikan tutkimiseen.

Yhteistoiminta sisäasiainministeriön asettaman tutkijaryhmän ja varsinaista palonsyöntutkintaa suorittavien viranomaisten välillä oli alusta alkaen saumatonta ja kiinteää. Kumpikin ryhmä piti toisiaan tietoisina tutkimuksien edistymisestä asiakirjojen ja neuvottelutilaisuuksien avulla. Neuvotteluja pidettiin tarpeen mukaan, jopa päivittäin, tutkijaryhmän käydessä Virroilla. Keskusrikospoliisin toimeksiannosta VTT:n tutkijat yhteistyössä poliisin sekä tutkijaryhmän kanssa suorittivat Virtain kunnalliskodin palolta osittain säästyneissä tiloissa 1.2.1979 tulipalon rekonstruoinnin lähinnä syttymissyyn ja -paikan selvittämiseksi. Rekonstruointi antoi arvokasta tietoa jatkotutkimuksia silmälläpitäen.

5.9.4. Eri viranomaisten keskeinen yhteistoiminta

Huolimatta siitä, että viranomaisten yhteistoimintaa ei ollut ennakolta suunniteltu, osoittaa tilanteen aikana muodostettu toimintaan osallistuvien viranomaisten johtoryhmän perustaminen sen, että toiminnan aikana ei eri viranomaisten kesken ollut koordinointi- eikä johtamisvaikeuksia.

5.10. Tulipalon rekonstruointi

Keskusrikospoliisin Hämeen lääninosaston aloitteesta ja VTT:n palolaboratorion tutkijoiden avustamina suoritettiin 1.2.1979 tulipalon rekonstruointi lähinnä syttymispaikan ja syttymissyyn selvittämiseksi. Tarkoitukseen varattiin kunnalliskodin palamattomasta osasta liitteessä VP 44 näkyvät kaksi huonetta, joista väliseinä poistamalla saatiin tilavuudeltaan sitä huonetta vastaava, mistä tulipalon oletettiin saaneen alkunsa.

Huoneen kalustus, vuodetarpeet ja ikkuna verhoineen onnistuttiin saamaan lähes alkuperäistä vastaavaan tilaan. Kuten liitteestä. (VP 45) ilmenee huoneessa on kaksi sänkyä, joista ikkunan puoleisessa oli vaahtokumipatjan päällä tavallinen lakana ja sen päällä poikkilakana. Ikkunan edessä oli yksi alkuperäistä kangasta oleva akryyliverho. Ikkuna oli alkuperäistä hieman suurempi kolmilasinen ilmatiivis ikkunaelementti eli termoelementti.

5.10.1. Rekonstruoidun palon kulku

Palon sytyttäminen tapahtui heittämällä palava tulitikku ikkunan viereisellä sängyllä olevan poikkilakanan päälle. Poikkilakana paloi hitaasti ja savuttamatta. Tulen ehtiessä patjan reunaan se syttyi n. 2 minuutin kuluttua kokeen alkamisesta aiheuttaen voimakkaan savunmuodostuksen. Verho syttyi n. 4,5 minuutin kuluttua ja paloi 30 sekunnissa lähes räjähdysmäisesti. Samalla sula akryylimuovi roiskui ympäriinsä levittäen paloa. Kova kuumuus räjäytti ilmatiiviin ikkunalasin sisään 45 sekunnin kuluttua verhon syttymisestä. Toinen lasi n. 1 minuutin kuluttua ja ulkolasi n. 1 min ja 15 sekunnin kuluttua. Palon saadessa ikkunasta ilmaa kova kuumuus ja katosta lattiaan ulottuva savu karkotti palon kulun seuraajat koepaikalta n. 7,5 minuutin kuluttua kokeen alkamisesta.

5.10.2. Palon rekonstruoinnin antamat tulokset

Valtion teknisen tutkimuslaitoksen palolaboratorion tutkijat olivat kiinnittäneet koehuoneen kattoon lämpöilmaisimen ja 6 termoelementtiä. Lämpötila huoneessa saavutti lämpöilmaisimen sulamislämpötilan 70°C 4.20 -4.40 min:n kuluttua. Lämpöilmaisimien laukesi, ja aiheutti hälytyksen 6,5 min:n kuluttua, johon mennessä huoneen lämpötila oli noussut 250 - 500 °C.

Muovipohjaiset paperilla tai muulla selluloosapitoisella aineella päällystetyt sairaalatekstiilit (poikkilakana, kroonikkovaippa) syttyvät suhteellisen helposti. Yleisesti verhomateriaalina käytetty akryyli palaa varsinkin esilämmitettynä jopa räjähdysmäisellä nopeudella ja paloa levittäen. Myös vaahtokumi helposti palavana sekä läpinäkymättömän mustaa ja pistävää (rikkipitoista) savua kehittävänä vaikuttaa vaaralliselta palo olosuhteissa.

Yksi tekijä, joka osaltaan vaikutti Virtain kunnalliskodin nopeaan palon etenemiseen on, että ikkunat olivat suoraan kehyksiin upotettuja ikkunaelementtejä, Kolmilasiset kumitiivistein kaasutiiviiksi rakennetut elementit räjähtivät kokeessa, 45 - 80 sekunnin kuluessa palavan ikkunaverhon ja siitä lähtevien muoviroiskeiden kuumennettua ja laajennettua lasien välisen kaasun.

Keskusrikospoliisin kriminaalilaboratorio on esittänyt VTT:n palotekniikan laboratoriolle liitteen (VP 46) mukaisen tutkimus- ja lausuntopyyntö. Liitteenä (VP 47) on VTT:n paloteknisen laboratorion antama tutkimusselostus.

5.10.2 Saatteeksi lukijoille

Tässä on koottu yleinen osa Virtain kunnalliskodin palosta. Liitteet VP- julkaistaan erillisenä osana Tässä dokumentissa on pilkulleen noudatettu alkuperäistä julkaisua, nimet oli alkuperäisessä julkaisussa peitetty mustilla lätkillä, joten tässäkin nimiä ei käytetä. Joissain kohdin kertomuksen henkilöt voivat poiketa alkuperäisestä tarkoituksesta, koska nimet oli peitetty, oli hankala arvata kuka oli missäkin. Yleisnimien pohjalta pääteltynä henkilöt ovat tapahtumassa läsnä kuten ymmärretyksi tulee pääättelemällä alkuperäisestä julkaisusta.